

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิดและความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของคน โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมากเพราะเป็นกลไกขับเคลื่อนในการพัฒนาคน จึงได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไว้ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้

ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุกห้าปี (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6)

การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยภาพรวมปรากฏว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีผลการประเมินในรอบแรก อยู่ในระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 3.86 ระดับพอใช้คิดเป็นร้อยละ 70.18 ระดับดีคิดเป็นร้อยละ 25.96 (รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบแรกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3) ผลการประเมินซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ควรได้รับการนิเทศเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือแนะนำในการพัฒนาคุณภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกมีหลายประการ เช่นในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนักของบุคลากรในสถานศึกษา โดยสำรวจการรับรู้และเจตคติที่มีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง 2545 : 45) เพราะถ้าครูมีเจตคติที่ดีถูกต้อง และเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วจะก่อให้เกิดพลังของครูขึ้นมาอันจะส่งผลให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมแล้วเริ่มฝึกทักษะนำไปสู่การปฏิบัติ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป (รุ่ง แก้วแดง 2545: 158-159) สอดคล้องกับประสิทธิ์ ผึ้งผาย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติของข้าราชการครูต่อการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ภาวะผู้นำของผู้บริหารแตกต่างกัน มีเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอก คือ เจตคติของผู้รับการประเมิน การที่จะทำให้นักบุคลากรในหน่วยงานมีความตั้งใจและพึงพอใจที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน เมื่องานนั้นให้ประโยชน์ตอบแทนทั้งด้านวัตถุและจิตใจสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลได้ นอกจากนั้นความรู้สึกและเจตคติที่ดียังมีส่วนที่ช่วยทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติที่เกิดจากสมาชิกในองค์กรเป็นเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นความรักต่องานที่ตนปฏิบัติ นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ การที่บุคคลได้ทำงานที่ตนเองพึงพอใจ บุคคลที่จะรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่องานนั้น ได้ผลตอบแทนทั้งด้านวัตถุทางจิตใจและสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขา และ (ไพศาล หวังพานิช 2523 : 146) กล่าวไว้ว่า เจตคติเป็นความรู้สึกภายใน

ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันเป็นผลมาจากประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นและแสดงลักษณะชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย สอดคล้องกับ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2529 : 101) เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงคำพูด หรือพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็ได้ ซึ่งแต่ละคนมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างกัน เจตคติแม้จะเป็นนามธรรมแต่ก็เป็นสิ่งที่เป็จริงของบุคคลที่มีเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ

จากความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกและเจตคติของผู้รับการประเมินดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยจำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ มีระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านตำแหน่ง มีระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านวุฒิการศึกษา มีระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แตกต่างกัน
5. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านขนาดของโรงเรียนมีระดับเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

1.1 เพศ

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

1.2 ตำแหน่ง

1.2.1 ผู้บริหาร

1.2.2 ครูผู้สอน

1.3 วุฒิการศึกษา

1.3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

1.3.2 ปริญญาตรี

1.3.3 สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 ประสบการณ์ในการทำงาน

1.4.1 ต่ำกว่า 10 ปี

1.4.2 ตั้งแต่ 10 – 20 ปี

1.4.3 21 ปีขึ้นไป

1.5 ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

1.5.1 ขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 301 คน ขึ้นไป

1.5.2 ขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน

1.5.3 ขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 120 คน ลงไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกใน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านหลักการและวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

2.2 ด้านผู้ประเมินคุณภาพภายนอก

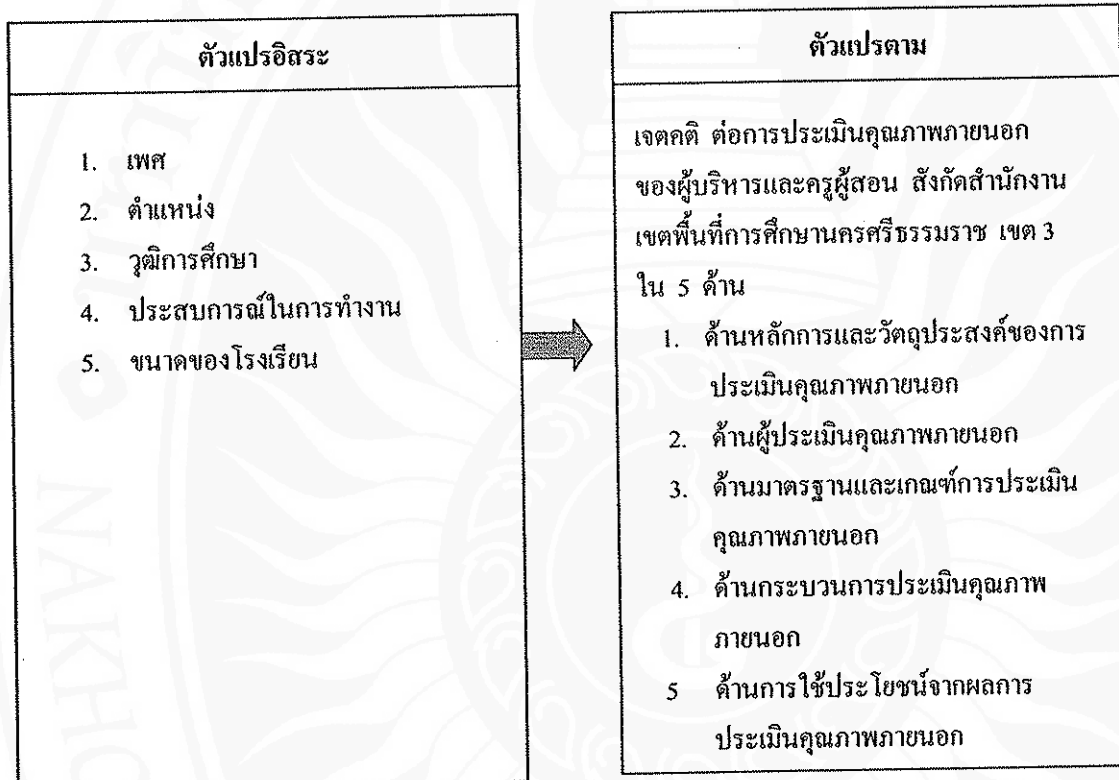
2.3 ด้านมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก

2.4 ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก

2.5 ด้านการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ใน 5 ด้าน ตามกรอบแนวคิด และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งได้เสนอไว้ในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือ ความรู้สึกของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่แสดงความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
2. การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. หลักการและวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง หลักการสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายนอกให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การประเมินเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มุ่งสร้างความสมดุลระหว่าง เสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษชาติ มุ่งส่งเสริมและประสานงานในลักษณะ กัลยาณมิตรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษา
4. ผู้ประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง บุคคลหรือหน่วยงาน ทั้งที่เป็นนักวิชาการ วิชาชีพ หรือผู้ประกอบการ ผู้แทนชุมชน ที่มีคุณสมบัติตามที่ สมศ. กำหนด เช่น ด้านความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในสายงานที่ตนประเมินเป็นอย่างดี และมีความสามารถในการประสานงาน มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น กัลยาณมิตร และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา
5. มาตรฐานและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงในการประเมินค่าหรือตีค่าสิ่งที่ได้จากการวัดว่าผลเป็นอย่างไร ดี ไม่ดี หรืออยู่ในระดับไหน
6. กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการที่ผู้ประเมินภายนอก รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อยืนยันสภาพจริงว่าสถานศึกษาได้ดำเนินการในแต่ละเรื่องหรือแต่ละ

มาตรฐานเป็นอย่างไร และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการประเมิน เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

7. การใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การนำผลจากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาของสถานศึกษา โดยจะรายงานผลการประเมินคุณภาพต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่งการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน ติดตามกำกับอาศัยข้อมูลจากรายงานการประเมิน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 และเขตการศึกษาอื่นๆ
3. เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้แก่ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
4. เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้แก่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ (มหาชน)